

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2024/8

Karar Sayısı : 2024/126

Karar Tarihi : 27/6/2024

R.G.Tarih-Sayı : 2/10/2024-32680

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Küçükçekmece 5. Asliye Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 478. maddesinde yer alan "...teslim tarihinden başlayarak,..." ibaresinin Anayasa'nın 2., 5., 13. ve 35. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Eser sözleşmesinden kaynaklanan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 478. maddesi şöyledir:

"e. Zamanaşımı

MADDE 478- Yüklenici ayıplı bir eser meydana getirmişse, bu sebeple açılacak davalar, teslim tarihinden başlayarak, taşınmaz yapılar dışındaki eserlerde iki yılın; taşınmaz yapılarda ise beş yılın ve yüklenicinin ağır kusuru varsa, ayıplı eserin niteliğine bakılmaksızın yirmi yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 18/1/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Ömer DURSUN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, iptali istenen kanun hükmü, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

3. 6098 sayılı Kanun'un 470. maddesinde eser sözleşmesi, yüklenicinin bir eser meydana getirmeyi, iş sahibinin de bunun karşılığında bir bedel ödemeyi üstlendiği sözleşme olarak tanımlanmıştır.

4. Anılan Kanun'un 471. maddesinde yüklenicinin üstlendiği edimleri iş sahibinin haklı menfaatlerini gözeterek, sadakat ve özenle ifa etmek zorunda olduğu, 474. maddesinde iş sahibinin eserin tesliminden sonra işlerin olağan akışına göre imkân bulur bulmaz eseri gözden geçirmek ve

ayıpları varsa bunu uygun bir süre içinde yükleniciye bildirmek zorunda olduğu hükme bağlanmıştır.

5. 477. maddede ise eserin açıkça veya örtülü olarak kabulünden sonra yüklenicinin her türlü sorumluluktan kurtulacağı, ancak onun tarafından kasten gizlenen ve usulüne göre gözden geçirme sırasında fark edilemeyecek olan ayıplar için sorumluluğunun devam edeceği öngörülmüştür. Yine aynı maddede iş sahibinin gözden geçirmeyi ve bildirimde bulunmayı ihmal etmesi hâlinde eseri kabul etmiş sayılacağı, eserdeki ayıbın sonradan ortaya çıkması durumunda ise iş sahibinin gecikmeksizin durumu yükleniciye bildirmek zorunda olduğu, aksi takdirde eseri kabul etmiş sayılacağı belirtilmiştir.

6. Kanun'un anılan hükümlerine göre teslim ve kabulün birbirini takip eden süreçler olduğu anlaşılmaktadır.

7. 478. maddeye göre yüklenici ayıplı bir eser meydana getirmişse bu sebeple açılacak davalar, teslim tarihinden başlayarak taşınmaz yapılar dışındaki eserlerde iki yılın, taşınmaz yapılarda ise beş yılın ve yüklenicinin ağır kusuru varsa, ayıplı eserin niteliğine bakılmaksızın yirmi yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrayacaktır. Anılan maddede yer alan "...teslim tarihinden başlayarak..." ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

B. İtirazın Gerekçesi

8. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralın anlam ve kapsamının belirli olmadığı, bu konuda mahkeme kararları arasında içtihat birliğinin oluşmadığı, dolayısıyla kuralda hukuki belirliliğin ve öngörülebilirliğin bulunmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 5., 13. ve 35. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

9. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. maddesi yönünden de incelenmiştir.

10. Anayasa'nın 35. maddesinde "*Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir./Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir./ Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.*" denilmektedir. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2018/106, K.2019/80, 16/10/2019, § 14).

11. Bu bağlamda mülkiyet hakkı, maddi varlığı bulunan taşınır ve taşınmaz mal varlığını kapsadığı gibi maddi bir varlığı bulunmayan hak ve alacakları da içermektedir. Eser sözleşmesinin konusunu taşınır veya taşınmaz malların oluşturduğu ve ayıbın eserin niteliğindeki uygunsuzluk olduğu gözetildiğinde iş sahibinin mal varlığına dâhil olan veya zilyetliğinde bulunan eserdeki değer kaybının maddi varlığa ilişkin olduğu ve mülk teşkil ettiği açıktır.

12. Anayasa'nın 40. maddesinin birinci fıkrasında "*Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.*" denilmiştir. Anılan hükme göre kişilerin yargı makamları ile idari makamlar önünde haklarını arayabilmelerine kolaylık ve imkân sağlanması anayasal bir zorunluluktur. Bu zorunluluk, temel hak ve özgürlüğü ihlâl edilen ya da ihlâl edildiğini iddia eden kişilerin ilgili yargı veya idari merciler nezdinde şikâyetlerini dile getirmesi hususunda devlete gerekli ve yeterli mekanizmaları oluşturarak uygun koşulları sağlama yükümlülüğü getirmektedir (AYM, E.2019/102, K.2019/99, 25/12/2019, § 16).

13. Bu çerçevede Anayasa'nın anılan maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkı; anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceleyebileceği makul, erişilebilir, etkili, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânının sağlanmasını teminat altına almaktadır (AYM, E.2019/102, K.2019/99, 25/12/2019, § 17).

14. İtiraz konusu kural yüklenicinin ayıplı eser meydana getirdiği durumlarda açılacak davalar için zamanaşımı süresinin hangi tarihte başlayacağını düzenlemektedir. Bu itibarla yüklenicinin meydana getirdiği eserdeki ayıplar sebebiyle mülkiyet hakkından kaynaklanan haklarını yargı mercileri önünde ileri sürebilmesi için uygun şartların sağlanması etkili başvuru hakkının bir gereğidir.

15. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuki güvenliği sağlayan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

16. Anayasa'nın anılan maddesinde güvenceye alınan hukuk devletinin temel unsurlarından olan *hukuki belirlilik ilkesi* uyarınca kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Nitekim *hukuki güvenlik ilkesi* hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154).

17. Uzun yıllar öncesinde akdedilen bir sözleşme gereğince yüklenicinin eseri sözleşme hükümlerine uygun olarak teslim edip etmediğinin belirlenmesi, buna ilişkin bilgi ve belgelerin saklanması, mahkemelerce bunların temin edilerek değerlendirilmesindeki güçlükler gözetilerek iş sahibinin bu konuda açacağı davaların belirli sürelerle sınırlandırılması söz konusu olabilir. Bu durum aynı zamanda hukuki güvenlik ve belirliliğin sağlanarak hukuki istikrarın tesis edilmesine katkı sunmaktadır.

18. 6098 sayılı Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 478. maddesinde ayıplı eserin varlığı durumunda zamanaşımı süreleri eserin niteliğine ve ayıbın türüne göre açık ve net olarak belirlenmiştir. Kural bu sürelerin başlangıcı olarak teslim tarihini esas almaktadır.

19. Teslim tarihi ise sözleşme hükümleri ile dürüstlük kuralı gibi 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun genel hükümlerine göre belirlenecektir.

20. İş sahibinin eserin tesliminden sonra işlerin olağan akışına göre imkân bulur bulmaz eseri gözden geçirmek ve ayıpları varsa bunu uygun bir süre içinde yükleniciye bildirmek zorunda olduğu gözetildiğinde eserin ayıplı olması durumunda yükleniciye tanınan seçimlik hakların kullanılmasında eserin kabulünün teslimden farklı ve sonrasında gerçekleşen bir olgu olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla eser tesliminin, iş sahibinin eseri kabul etmesine veya etmemesine imkân tanıyacak bir husus olduğu, bu yönüyle kuralda yer alan *teslim tarihi* kavramının açık, net ve anlaşılır olduğu açıktır.

21. Dava açmanın süreyle sınırlanması, borçlunun uzun süre dava tehdidi altında kalmasını önleme amacı bakımından elverişli bir araçtır. Kuralla iş sahibi açısından yeterli bir dava açma

süresi öngörülürken, yüklenici açısından da hukuki belirsizliği ortadan kaldıran ve sözleşmenin sonuçlarını geride bırakacak bir koruma sağlanmaktadır.

22. 6098 sayılı Kanun'da öngörülen zaman aşımı süreleri de dikkate alındığında kural kapsamında bu sürelerin teslim tarihinden başlatılmasının iş sahibinin dava açmasını imkânsız hâle getirmediği ya da aşırı derece zorlaştırmadığı gibi kuralın tarafların mülkiyet hakkından kaynaklanan taleplerini ileri sürmesinde makul bir denge kurduğu anlaşılmaktadır.

23. Bu itibarla kural kapsamında yüklenicinin ayıplı bir eser meydana getirmesi hâlinde bu sebeple açılacak davalarda zaman aşımı süresinin teslim tarihinden başlatılmasında kişinin mülkiyet hakkına yönelik müdahalelere karşı devletin etkili giderim mekanizması sağlama yükümlülüğüne aykırı bir yön bulunmamaktadır.

24. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2., 35. ve 40. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 5. ve 13. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 2., 35. ve 40. maddeleri bağlamında yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 5. ve 13. maddeleri yönünden ayrı bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 478. maddesinde yer alan "...teslim tarihinden başlayarak,..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE 27/6/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Esas Sayısı : 2024/8

Karar Sayısı : 2024/126

Üye

Yılmaz AKÇİL

Üye

Ömer ÇINAR